

Krise på arbejdsmarkedet: Den lange ledighed bider sig fast

Langtidsledigheden er igen ved at få fodfæste på det danske arbejdsmarked. Antallet af forsikrede ledige, der har brugt ½-1 år af den 4-årige dagpengeperiode, er steget med over 125 procent i forhold til samme tidspunkt sidste år. Det varsler nye tider med et stigende antal langtidsledige med dertil hørende risiko for marginalisering og udstødning af arbejdsmarkedet. Faren er, at et stigende antal langtidsledige kan øge den strukturelle ledighed, hvilket vil koste dyrt på den samfundsøkonomiske vækst og velstand på længere sigt.

af senioranalytiker **Jes Vilhelmsen**, privatøkonom **Mie Dalskov**
og stud.polit. **Gyrithe Rosenlund Hansen**

14. oktober 2009

Analysens hovedkonklusioner

- AEs beregninger på Beskæftigelsesministeriets DREAM-database viser, at langtidsledigheden for alvor er ved at bide sig fast på det danske arbejdsmarked.
- Antallet af ledige, der har brugt ½-1 år af den 4-årige dagpengeperiode, er således mere end fordoblet i forhold til samme periode sidste år.
- Med den faldende efterspørgsel efter arbejdskraft er mange af de nyledige i risikogruppen for langtidsledighed. Jo længere tid man har været ledig, des vanskeligere er det igen at komme i beskæftigelse. Det er derfor altafgørende, at de ledige opkvalificeres under ledighedsforløbet, så de har de kvalifikationer, som virksomhederne efterspørger, når konjunkturerne igen vender.
- Et stigende antal langtidsledige risikere at øge den strukturelle ledighed, hvilket kan betyde lavere vækst og velstand fremover.

Kontakt

Privatøkonom

Mie Dalskov

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 48 48 90 12

md@ae.dk

Presseansvarlig

Janus Breck

Tlf. 33 55 77 25

Mobil 40 61 34 38

jb@ae.dk

Den lange ledighed bider sig fast

AEs beregninger på Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase DREAM viser, at langtidsledigheden for alvor er ved at blive et problem på det danske arbejdsmarked. I uge 25 2009 var der knap 22.000, der havde brugt ½-1 år af deres dagpengeperiode, mens der kun var under 10.000 i samme uge i 2008. Det fremgår af tabel 1. Antallet af forsikrede ledige, der har brugt ½-1 år af den 4-årige dagpengeperiode, er dermed steget med over 125 procent i forhold til samme tidspunkt sidste år. Som det også ses af tabellen, er der kommet godt 30 procent flere ledige, der har brugt 1-1½ år af den samlede dagpengeperiode, ligesom der er en mindre stigning blandt de ledige, der har brugt 1½-2 år.

Denne udvikling varslers nye tider med et stigende antal langtidsledige og med dertil hørende risiko for marginalisering og udstødning af arbejdsmarkedet. Længerevarende ledighed er i første række et problem for den enkelte, der hænger fast i ledighedskøen. Men med et større antal langtidsledige, er der også risiko for, at det strukturelle ledighedsniveau øges, og det kan påvirke den samfundsøkonomiske vækst i en årrække fremover.

Tabel 1. Forsikrede ledige fordelt efter forbrug af dagpengeklip

	2008	2009	Ændring
	Antal personer		Pct.
0 - ½ år	20.342	61.829	203,9
½- 1 år	9.556	21.654	126,6
1-1½ år	5.867	7.663	30,6
1½-2 år	4.438	4.602	3,7
Over 2 år	12.170	9.535	-21,7
I alt	52.373	105.283	101,0

Anm: 2009 omfatter bruttoledige i uge 25 2009, mens 2008 omfatter bruttoledige i uge 25 2008.
Kilde: AE på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM version DREAM0906a.

Som det også ses af tabel 1, er antallet af ledige, der har brugt mere end 2 år af den samlede dagpengeperiode faldet med over 20 procent i forhold til sidste år. Det kan blandt andet forklares ved, at den forlængede dagpengeperiode for de 55-59-årige er under udfasning, bevægelser mellem ledighed, beskæftigelse og andre forsørgelsesordninger, udløb af dagpengeperioden for nogen forsikrede ledige samt genoptjening af en ny dagpengeperiode for andre.

Når forbruget af dagpengeperioden opgøres, er det ikke givet, at der er tale om sammenhængende ledighedsperioder. Optællingen nulstilles ikke ved beskæftigelse i kortere perioder. Hvis den ledige f.eks. hyppigt skifter mellem at være ledig og i beskæftigelse i kortere perioder, så vil optællingen af dagpengeklip fortsætte.

Tabel 2 viser udviklingen i sammenhængende ledighedsperioder. Opgørelsen tager udgangspunkt i ledige i uge 25 i 2008 og 2009. Som det ses af tabellen, er antallet af forsikrede ledige med en sammenhængende ledighedsperiode på ½-1 år fordoblet i forhold til sidste år. Knap 20.000 af de forsikrede ledige i uge 25 i 2009 havde været ledige i en sammenhængende periode på ½-1 år. Denne opgørelsesmetode bekræfter derfor billedet af, at langtidsledigheden er ved at bide sig fast på det danske arbejdsmarked.

Tabel 2. Sammenhængende ledighed for forsikrede ledige

	2008	2009	Ændring
	Antal pers.	Antal pers.	Pct.
0-½ år	31.190	77.259	147,7
½-1 år	9.367	19.270	105,7
1-1½ år	3.788	3.832	1,2
1½-2 år	2.659	2.028	-23,7
Over 2 år	5.369	2.894	-46,1
I alt	52.373	105.283	101,0

Anm: Vedrører personer der var ledige i uge 25 det pågældende år. Tabellen viser optællingen af sammenhængende ledighedsforløb indtil 4 uger uden for ledighed.

Kilde: AE på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM version DREAM0906..

Begge opgørelsesmetoder viser, at der har været en voldsom stigning i antallet af nyledige det seneste år. Med den faldende efterspørgsel efter arbejdskraft er mange af de nyledige derfor i risikogruppen for langtidsledighed. Og jo længere tid man har været ledig, des vanskeligere er det igen at komme i beskæftigelse. Det er derfor vigtigt, at de ledige opkvalificeres under ledighedsforløbet, så de har de kvalifikationer, som virksomhederne efterspørger, når konjunkturerne igen vender.

En tredje måde at belyse ledighedslængden på er ved at se på, hvor mange ledighedsuger den enkelte ledige har haft det seneste år. Denne metode er vist i tabel 3, hvor ledighedsomfanget er målt over den rullende årsperiode, der slutter med uge 25, i de pågældende år.

De største procentvise stigninger ses blandt antallet af forsikrede ledige, der har været ledige i 20-50 procent af året. Tabel 3 viser derfor også, at flere bliver ledige og i længere tid end tidligere. Faktisk er det kun blandt ledige, der har været ledige i over 80 procent af året, at der er færre ledige. Det skyldes blandt andet, at der er en vis "forsinkelse" fra antallet af nyledige begynder at stige, til der kan registreres et større antal af de helt tunge ledige.

Tabel 3. Ledighedsgrad blandt forsikrede ledige, der har været berørt af ledighed

	07-08	08-09	Ændring
	Antal pers.		Pct.
0-10 procent	62.920	74.805	18,9
10-20 procent	44.791	55.224	23,3
20-30 procent	28.171	36.604	29,9
30-40 procent	20.113	27.009	34,3
40-50 procent	14.504	18.481	27,4
50-60 procent	10.520	12.268	16,6
60-70 procent	8.527	9.259	8,6
70-80 procent	6.825	7.079	3,7
80-90 procent	6.011	6.009	0,0
90-100 procent	10.358	9.001	-13,1

Anm: "07-08" dækker f.eks. over det rullende år fra uge 26 2007 - uge 25 2008.

Anm.: Tabellen viser antallet af bruttoledige i året, dvs. inkl. aktiverede. Deltidsledige er vægter således at personer, der i DREAM står som ledige i 0-50 pct. af ugen, vægter med 25 procent, og personer, der står som ledige i 50-100 pct., vægter med 75 procent i anciennitetsberegningen.

Kilde: AE på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Arbejdsmarkedskrisen tager til: Behov for politiske initiativer

Analysen viser på flere forskellige måder, at langtidsledigheden er ved at bide sig fast på det danske arbejdsmarked. Med flere langtidsledige er der risiko for et permanent højere ledighedsniveau, der kan koste på den samfundsøkonomiske vækst og velstand i en årrække fremover. Flere langtidsledige er derfor ikke kun et problem for dem, der rammes af længerevarende ledighedsperioder, men det er også et samfundsøkonomisk problem. Derudover er der risiko for, at de seneste års gevinster i form af, at flere ældre har udskudt deres tilbagetrækning, og mange svage grupper er kommet i arbejde, tabes på gulvet.

Der er derfor behov for nye politiske tiltag for at bremse ledigheden. For det første skal alle unge have en uddannelse – ingen unge skal være på arbejdsmarkedet uden en uddannelse. Uddannelse er med til at sikre en højere produktivitet for den enkelte dansker, og dermed højere velstand både for den enkelte og samfundet.

Tidligere analyser, som AE har foretaget, viser, at uddannede har langt bedre tilknytning til arbejdsmarkedet samtidig med højere indkomst gennem livet. Desuden viser AEs prognoser for efterspørgslen på arbejdsmarkedet, at der i fremtiden først og fremmest vil blive efterspurgt uddannet arbejdskraft. Derfor er det en god investering at uddanne de ledige, så man er klar til den stigende efterspørgsel efter krisen.

Herudover skal arbejdsmarkedspolitikken op i gear. Der skal ske en hurtig og effektiv indsats i jobcentrene, så de ledige får de bedste muligheder for et nyt job. De ledige, ikke kun de unge, skal opkvalificeres og efteruddannes under ledighedsforløbet. Den er netop aktive arbejdsmarkedspolitik, der skal forhindre en voldsom stigning i ledigheden.

En anden mulighed, der kan tage toppen af ledigheden, er en vækstpakke, der vil kunne stimulere den økonomiske vækst, så der igen bliver efterspørgsel efter arbejdskraft. AE foreslår, på linje med de Økonomiske Vismænd, en vækstpakke, som øger de offentlige bygge- og anlægsinvesteringer. Øgede offentlige investeringer for 15 mia. kr. i 2010 og 2011 vil redde i omegnen af 20.000 stillinger.